

# OBSAH

|                                                                                           |     |
|-------------------------------------------------------------------------------------------|-----|
| Vladimír Kovářík: Jan Neruda, básník a bojovník                                           | 9   |
| Část I. MNE OSUD DO KOLÉBKY TVRDĚ DAL...                                                  |     |
| Ohlasy Nerudova dětství v jeho povídkách, feuilletonech a verších                         |     |
| Vším jsem byl rád                                                                         | 21  |
| Pět drobných vzpomínek:                                                                   |     |
| 1. Narodil jsem se 10. července 1834                                                      | 24  |
| 2. Jaký byl náš domov                                                                     | 25  |
| 3. Zpověď                                                                                 | 27  |
| 4. Když se dalo do deště                                                                  | 29  |
| 5. Vzpomínka na Barranda                                                                  | 32  |
| Vzpomínky ještě drobnější                                                                 | 34  |
| Letní vzpomínky                                                                           | 43  |
| Zimní vzpomínky:                                                                          |     |
| 1. Pohádky                                                                                | 47  |
| 2. Maminčino vypravování                                                                  | 48  |
| 3. Vánoce                                                                                 | 49  |
| 4. Dva otčenáše                                                                           | 50  |
| 5. Krásný měsíc prosinec                                                                  | 51  |
| Svatováclavská mše                                                                        | 53  |
| Poslední hlásný                                                                           | 68  |
| Jak se druhdy v Praze sněmovalo                                                           | 73  |
| Trochu vzpomínek na starou Prahu                                                          | 82  |
| Studentské vzpomínky:                                                                     |     |
| 1. Prázdniny na venkově                                                                   | 89  |
| 2. Vysvědčení                                                                             | 92  |
| 3. Vzpomínky vandrovní                                                                    | 93  |
| 4. První hodina česká                                                                     | 97  |
| 5. Upomínka zcela droboulínká                                                             | 101 |
| Jak to přišlo, že dne 20. srpna 1849, o půl jedné s poledne, Rakousko<br>nebylo rozbořeno | 105 |
| Honba za klobouky                                                                         | 123 |
| Při pohřbu                                                                                | 126 |
| Byl darebákem                                                                             | 129 |
| Rozmanitosti o Adolfu Heydukovi                                                           | 138 |

|                             |     |
|-----------------------------|-----|
| Otci:                       |     |
| Vzduchem hučí to a zvoní    | 143 |
| Těch žhavých zvuků umíráčka | 144 |
| Otec pomalu umírá           | 145 |
| Mne to už zase, otče můj    | 146 |
| Milovali jsme se, otče      | 147 |
| Kož dobudu si jména věčného | 147 |

|                                       |     |
|---------------------------------------|-----|
| Matičce:                              |     |
| Proto mně drahá tak                   | 149 |
| Ze všeho jediná                       | 149 |
| Di matka                              | 149 |
| V sobě jen a mlčky nesu               | 150 |
| Má matka někdy čítává                 | 150 |
| Znáš, matko drahá, překrásnou tu báji | 151 |
| Nic nemáš víc                         | 152 |
| Už přišel, matičko, tvůj zimní čas    | 152 |
| Neslyšel jsem tě zazpívat             | 152 |
| Zakoupilas místo                      | 153 |
| Dozpěv                                | 153 |
| Našel jsem se                         | 154 |

## Část II. ZPÍVÁM O CHUDOBĚ

Nerudovy povídky, feuilletony a básně o bídě a utrpení lidu

|                                      |     |
|--------------------------------------|-----|
| Legenda o chudobě                    | 159 |
| Přivedla žebráka na mizinu           | 161 |
| Pašijný den pražských žebráků        | 170 |
| Na Fišpance                          | 174 |
| V nedělním klidu                     | 179 |
| Franc                                | 185 |
| Měl jsem kdys přítele                | 191 |
| Hřbitovní kvítí:                     |     |
| O dušičkách                          | 192 |
| Nač zde sklonných vrbín u ohradě     | 192 |
| Bleskosvodům společenských bouří     | 193 |
| Po nárožích                          | 195 |
| Nad zprávou v novinách 2. dubna 1865 | 200 |
| Obrázek pražský                      | 201 |
| Matky na ulici                       | 209 |
| Nejnovější idea lidstva              | 214 |
| Naše chudina                         | 217 |
| O Štědrý večer                       | 221 |
| Dobročinné vánoční stromky           | 226 |
| Skočme, hochu!                       | 229 |
| Dobrovolník                          | 231 |
| Veselá bída                          | 233 |

|                          |     |
|--------------------------|-----|
| Dědova mísa              | 235 |
| Před fortnou Milosrdných | 237 |
| Trhani                   | 239 |
| Výlet do kraje bídy      | 282 |
| Zpívám o chudobě         | 290 |

### Část III. VOLÍM SLOVO PROSTĚ

Nerudova tvorba z lidu a pro lid

|                         |     |
|-------------------------|-----|
| O loretánských zvoncích | 293 |
| Loretánské zvonky       | 295 |
| Marie poustevnice       | 296 |
| Hastrman                | 301 |

#### Písňe kosmické:

|                                    |     |
|------------------------------------|-----|
| Letní ty noci zářivá               | 310 |
| Ach, jaké to blaho                 | 310 |
| Po nebi hvězdíc je rozseto         | 312 |
| Paprsku s Alkyony mé               | 312 |
| V pusté jsme nebeské končině       | 313 |
| Také to Slunce ohnivé              | 315 |
| Měsíček že je mrtvý muž?           | 316 |
| Oblaky Země jsou synové tkliví     | 316 |
| Mluvíval člověk                    | 317 |
| A mluví člověk                     | 317 |
| Seděly žáby v kaluži               | 318 |
| „Vlast svou máš nade vše milovat!“ | 320 |
| Děj Země je krátce jen vyprávěn    | 320 |
| Ty věčné hlasy proroků             | 321 |
| Až planety sklesnou k Slunci zpět  | 321 |
| Jak si nakouřil pan Vorel pěnovku  | 323 |
| Doktor Kazisvět                    | 329 |
| Balada pašijová                    | 337 |
| Balada dětská                      | 339 |
| Balada česká                       | 341 |
| Balada zimní                       | 343 |
| Romance o Karlu IV.                | 346 |
| Balada o polce                     | 350 |
| Balada o duši Karla Borovského     | 352 |
| Romance štědrovečerní              | 355 |
| Balada tříkrálová                  | 359 |
| Jazyk mateřský                     | 361 |
| Poesie Prahy                       | 367 |
| Stromovka                          | 369 |
| Prosté motivy:                     |     |
| Binokl na očích, v ruce hůl        | 373 |
| Já zanevřel na svět                | 374 |

|                                        |     |
|----------------------------------------|-----|
| Kde jsem se to octnul                  | 375 |
| Jsem zaleknut                          | 376 |
| Hej, uvidíš, přírodo, uvidíš           | 377 |
| Již lučina je skosena                  | 378 |
| Slunce je jak velký žernov             | 378 |
| Je tak teplo — je tak ticho            | 380 |
| Náš kraj se ženil dnes                 | 381 |
| Náš Boubín má šedivou čepičku          | 382 |
| Chtěl věčně bych být jen jak podzimek  | 384 |
| Však nechtěl bych být jak ten podzimek | 385 |
| Přede dvorem stará vrba                | 386 |
| Líják se v okna boří                   | 387 |
| Byl pevný koráb to                     | 388 |
| Život na moři                          | 389 |
| Hloupý Honza                           | 406 |
| Kouzlo českého podzimu                 | 409 |
| Tři králové                            | 414 |
| Kam s ním?                             | 417 |

#### Část IV. ZA NÁROD I LIDSTVO CELÉ

Jan Neruda — bojovník za práva lidu

|                             |     |
|-----------------------------|-----|
| Motto mých písní            | 427 |
| Za svobodu!                 | 428 |
| Ecce homo                   | 429 |
| V zemi kalichu              | 431 |
| Ve lví stopě                | 432 |
| Za srdcem                   | 434 |
| Josef harfenista            | 435 |
| Romance o jaře 1848         | 443 |
| O dušičkách                 | 445 |
| K Štědrému večeru roku 1863 | 448 |
| Ukolébavka vánoční          | 452 |
| Romance italská             | 453 |
| Romance                     | 454 |
| Okupační arabesky:          |     |
| I. Meziaktí                 | 456 |
| II. Výjev první             | 459 |
| III. Jak bydleli            | 462 |
| IV. A jak jedli             | 466 |
| V. Jak se měli a co odvezli | 469 |
| VI. Konec                   | 471 |
| Soud náš                    | 474 |
| Vzájemné lásky naší čas     | 475 |
| Láska                       | 479 |

Tvůrcové a bojovníci:

|                                      |     |
|--------------------------------------|-----|
| 1. Malá vzpomínka na Boženu Němcovou | 481 |
| 2. Karel Jaromír Erben               | 481 |
| 3. Josef Mánes                       | 484 |
| 4. Bedřich Smetana                   | 485 |
| 5. Josef V. Frič                     | 487 |

|                |     |
|----------------|-----|
| Kosmická píseň | 492 |
|----------------|-----|

|            |     |
|------------|-----|
| Srdce naše | 493 |
|------------|-----|

|                                                   |     |
|---------------------------------------------------|-----|
| Poslední balada z roku dva tisíce a ještě několik | 494 |
|---------------------------------------------------|-----|

|                  |     |
|------------------|-----|
| Ve východní záři | 495 |
|------------------|-----|

|                        |     |
|------------------------|-----|
| My celý svět jsme bili | 497 |
|------------------------|-----|

|               |     |
|---------------|-----|
| My neklesnem! | 498 |
|---------------|-----|

|          |     |
|----------|-----|
| Máj 1890 | 499 |
|----------|-----|

|          |     |
|----------|-----|
| Jen dál! | 506 |
|----------|-----|

|          |     |
|----------|-----|
| Poznámky | 511 |
|----------|-----|

|                                                 |     |
|-------------------------------------------------|-----|
| Vysvětlení jmen a cizích nebo méně známých slov | 525 |
|-------------------------------------------------|-----|

|                                 |     |
|---------------------------------|-----|
| Nejvýznamnější díla Jana Nerudy | 535 |
|---------------------------------|-----|